

Norwegian A: language and literature – Standard level – Paper 1
Norvégien A : langue et littérature – Niveau moyen – Épreuve 1
Noruego A: lengua y literatura – Nivel medio – Prueba 1

Friday 8 May 2015 (afternoon)
Vendredi 8 mai 2015 (après-midi)
Viernes 8 de mayo de 2015 (tarde)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

Instructions to candidates

- The Bokmål version is followed by the Nynorsk version.
- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Choose either the Bokmål version or the Nynorsk version.
- Write an analysis on one text only.
- It is not compulsory for you to respond directly to the guiding questions provided. However, you may use them if you wish.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- La version en Bokmål est suivie de la version en Nynorsk.
- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Choisissez ou la version en Bokmål ou la version en Nynorsk.
- Rédigez une analyse d'un seul texte.
- Vous n'êtes pas obligé(e) de répondre directement aux questions d'orientation fournies. Vous pouvez toutefois les utiliser si vous le souhaitez.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- La versión en Bokmål es seguida por la versión en Nynorsk.
- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Elija la versión en Bokmål o la versión en Nynorsk.
- Escriba un análisis de un solo texto.
- No es obligatorio responder directamente a las preguntas de orientación que se incluyen, pero puede utilizarlas si lo desea.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Norwegian A: language and literature – Bokmål version

Norvégien A : langue et littérature – version en Bokmål

Noruego A: lengua y literatura – versión en Bokmål

Skriv en analyse av **en** av tekstene nedenfor. Vis sammenhengen mellom kontekst, mottakergruppe, formålet med teksten og språklige og litterære virkemidler.

Tekst 1

Om å finne sin indre Nasse Nøff

Postet den november 17, 2013 av Lena

For noen dager siden var jeg med på en prisutdeling. Prisutdelingen ble ikke omtalt i landets aviser. Allikevel var det en prisutdeling som gjorde et svært dypt inntrykk. Faktisk så dypt at jeg gråt under hele takketalen til damen som vant.

- Prisen ble delt ut av foreningen «Venn av Nøff». Et navn som gir morsomme assosiasjoner det er lett å le av.
5 Allikevel var det dypt alvorlig. Så alvorlig at jeg så det var flere enn meg som gråt under takketalen.

Om foreningen «Venn av Nøff» står det:

«Vi er en forening som har som formål å inspirere hverandre til å tenke med hjertet. Dette er vårt eneste formål, men det er jo også en stor og livslang oppgave, så vi finner det fornuftig å konsentrere oss om denne ene.»

[...]

- 10 Jeg har jobbet i 26 år flybransjen. En bransje i stor endring. Arbeidsforholdene er tøffe. Så tøffe at jeg tror det til slutt kommer til å gå ordentlig galt. Fordi vi er mennesker, ikke roboter. Mennesker trenger hvile, mat og dobesøk. Helt basale behov vi ikke lenger får dekket, fordi konkurransen er blitt så tøff. Europas arbeidsløse står i kø for å overta jobben våre for knapper og glansbilder. Og med slavekontrakter. Men konkurransen har gitt oss billige billetter. Så billige at det er for godt til å være sant. Nordmenn reiser
15 som aldri før, bestiller paraplydriker og graver hodet godt ned i sanden. Jeg skal ikke gjøre meg større enn at jeg må innrømme at jeg har hodet ganske godt begravet ned i sanden selv. Fordi jeg elsker å reise. Fordi jeg vil oppleve nye steder. Og siden jeg har bransjen så nært på kroppen, kjenner jeg at jeg skammer meg. Skikkelig.

[...]

–Var jeg villig til å endre mine vaner og la det gå på bekostning av livsnnyteren i meg?

- 20 –Hvor langt er vi mennesker villige til å gå før vi endrer vår livsførsel? Uten at vi **må**?

Vi vet vi er endringsdyktige. Vi overlever personlige tragedier, dødsfall og skilsmisser. Vi evner å finne nye løsninger når vi må. Men for å redde miljøet eller dele på godene; hvor langt er vi villige til å gå da? Hvor villig er vi til å lukke øynene?

- Fabrikker i Bangladesh raser sammen og hundrevis dør. De syr klær som selges av billigkjedene våre.
- 25 De arbeider uten rettigheter. [...]
- Hvor langt er jeg villig til å gå for å gi andre mennesker anstendige arbeidsvilkår?
- Spiller det noen rolle hva jeg som enkeltmenneske gjør? Hvilken signaleffekt gir det at våre barn vokser opp med foreldre som sier noe viktig, for så handle helt motsatt?
- 300 mennesker drukner utenfor kysten av Lampedusa i Italia. De flykter fra alt og alle de kjenner hjemme.
- 30 For en bedre fremtid. Det sier noe. De færreste endrer noe med mindre de må. De risikerer i alle fall ikke liv og helse med mindre de må.
- Noen stappmette nordmenn kaller dem lykkejegere. De sier lykkejegerne, gjemt i containere og trailertanker, kommer for å grafse til seg det som er vårt. [...] Vi synes de burde hjelpes i hjemlandet. Så vi slipper å se dem.
- 35 For en tid tilbake skrev jeg en kronikk i Dagbladet. Jeg skrev om sigøynerne i Spania, i en by der vi har sommerhus. Jeg skrev innlegget fordi jeg merket min egen motstand mot alle tiggerne i Oslos gater. Responsen var overveldende og motbydelig. Jeg måtte slutte å lese i kommentarfeltet. Hetsen var forferdelig; skrevet av mennesker som bor i «verdens beste land», mette og rike og som kjeder seg i hjel. Jeg skrev om anstendighet og om det å behandle andre som man selv vil bli behandlet. Jeg ble møtt av
- 40 mennesker på sitt aller verste; uten empati, uten snev av omtanke for andre. Det var skremmende.
- [...]
- Og det er nå jeg kommer tilbake til damen som vant prisen for noen dager siden. Hun har ikke bare stilt seg disse spørsmålene. Hun har handlet. Uredd og med hjertet. I takketalen, der de fleste av oss gråt, sa hun det motsatte av det jeg vanligvis hører når disse emnene kommer på banen.
- Hun sa det nytter. At det er nødvendig med oss som stiller spørsmål. At vi må begynne i det små. Begynne
- 45 med vår neste. Ikke «tåle så inderlig vel, den urett som ikke rammer deg selv». Hun sa foreningen «Venner av Nøff» ga henne håp. Gjorde at hun ville fortsette kampen mot urettferdigheten i verden.
- [...]
- Damen med den rørende talen, som fikk nesten alle til å gråte, trenger livvakter fordi hun sier at verden er urettferdig og fordi hun avdekker hvorfor.
- [...]
- Men jeg har bestemt meg for en ting:
- 50 Jeg vil beholde troen på at det nytter. Selv i det små. Jeg skal fortsette å være «Venn av Nøff». Jeg skal slutte å tenke at det ikke spiller noen rolle hva jeg gjør. Og jeg skal fortsette å strekke meg mot idealene. Og hver gang Eva Joly, for det var hun som vant prisen, avdekker nok et korrupsjonsforsøk skal jeg sende henne en vennlig styrketanke og noen ord på veien. Noen ord fra Hundremeterskogen:
- «Tussi spør Ole Brumm. Hvordan har det seg at vi har to armer, to ben, to øyner, to ører og to nyrer. Men så
- 55 har vi bare ett hjerte? Brumm svarer: Det er fordi vi skal finne det andre hjertet det, Tussi.»

Blogginlegg av Lena Ronge (2013)

- Hva kan du si om måten bloggeren presenterer sine synspunkter på?
- Kommenter hvordan stilistiske virkemidler blir brukt for å skape skribentens holdning i denne bloggen.

Turn over / Tournez la page / Véase al dorso

Tekst 2

Barn uten et forhold til naturen vil ikke kjempe for den når de vokser opp.

Morgendagens voksne

Arne Johan Vetlesen

HOMO POLITICUS

Også i år ble jeg slått av hvor mye bedre egnet kongen er enn statsministeren til å sette ord på vesentlige trekk i samfunnet ved inngangen til et nytt år. «Det viktigste», siterer Kong Harald en tolv år gammel jente, «er jo å sitte sammen med en kopp kakao og prate».

At utsagnet går til kjernen av barns liv i et av verdens materielt sett rikeste land anno 2012, er godt sett. [...]

Mange barn i dagens Norge har alt, bare ikke det viktigste. De har overflod av ting og av dingser å trykke på og se på; og mye av det de ser og trykkingen de foretar handler om å skaffe seg enda flere ting. Det blir aldri nok, og det synes å være et uendelig forråd der ute et sted, slik at det nyeste neste øyeblikk er utdatert og må erstattes. Aldri varig fornøyd. Den barneinnrettede reklamens

makt er uatskillelig fra dens løgnaktighet, dens rov av barnesinnet og dens plyndring av fysiske ressurser.

Kakaoen er mer innenfor rekkevidde enn praten, i alle fall hvis den som menes er en prat uten konkurranse fra ting og dingser. En prat ansikt-til-ansikt med et annet menneske, for eksempel mor eller far, og der det eneste det handler om er hva som foregår i og gjennom praten. Der det er nok i seg selv. Amerikanske sosiologer har undersøkt hvor mye av et vanlig døgn i en tolvårings liv som er viet en-til-en-prat med mor eller far. Tro om igjen hvis du antok svaret er i timer. Det er i minutter, nærmere bestemt 3,5. [...]

I løpet av det som er som et øyeblikk eller to å regne i klodens historie, har vi som samfunn snudd opp ned på forholdet mellom det sosialt allestedsnærværende og det sjeldne. Barns tidsbruk har forandret seg mer dramatisk på to-tre generasjoner enn i løpet av all tidligere historisk tid.

Amerikanske barn og ungdommer bruker flere av døgnets timer til å stirre inn i en eller snarere flere skjermer og trykke på knotter enn de bruker

til å gjøre noe annet, som å sove eller være på skolen. De er innendørs 90 prosent av tiden – livene – sine. Inntil 1970-tallet tilbrakte de – uavhengig av forskjellen by og land – mer enn halvparten av ikke-sove og ikke-skoletiden utendørs.

Når de i dag er utendørs, er det som regel fordi de ikke kan unngå det for å forflytte seg fra et sted til et annet. Ikke rart at 60 prosent av disse unge er overvektige. Avhengigheten av digitale medier brer om seg, likeledes mentale helseproblemer – fra depresjon til konsentrasjonsvansker – som korrelat til de fysiske. Avlogging betyr abstinens.

Det mest eksotiske og sågar skremmende for disse unge – hva er det? Jo, nøyaktig det som inntil nylig var det selvsagte og mest fortrolige: å befinne seg utendørs, i et naturlig så vel som kulturelt miljø der intet prefabrikkert og kjøpsbasert ble bedrevet, der leken måtte finnes opp og årstiden, temperaturen, lys og mørke satte rammene for hvor, når og hvor lenge. Klatre i trærne. Spille løkkekotball. Lage skihopp og snøhuler. Bli kald eller varm, fortsette i mørket, da nattsynet kommer til sin rett og sansene skjerpes. Og så hjem til

kakaoen som smaker ekstra fordi man ble kald og trosset mørket, til de som venter på å høre hva man har gjort der ute.

Jeg sier ikke at alt var bedre før hva barndommen angår. Men mye var helt annerledes, selv om det bare er to eller tre generasjoner som gjør sammenligningen. Når den amerikanske legeföreningen

nå anser det sannsynlig at dagens generasjon barn kan bli den første i nyere historie til å leve kortere enn sine foreldre, blant annet som følge av helseeffektene ved å snu opp ned på styrkeforholdet mellom ute og inne, aner vi at endringene vil ha store politiske konsekvenser.

Som sagt: Den virkeligheten, nemlig den fysiske naturen,

som morgendagens voksne ikke har fått noe erfaringsmessig forhold til som barn, vil de heller ikke kjempe for. Det handler om en akselererende fremmedgjøring overfor og opplevelsesmessig avkobling fra menneskesamfunnets grunnbetingelser.

Arne Johan Vetlesen,
professor i filosofi

Arne Johan Vetlesen, *Klassekampen*, (2013)

- Kommenter hvordan forfatterens holdning og presentasjon utfordrer leserne til å reflektere over de erfaringene som blir beskrevet i denne teksten.
- Kommenter hvordan språklige virkemidler blir brukt i denne teksten for å uttrykke jeg-personens holdninger.

Norwegian A: language and literature – Nynorsk version

Norvégien A : langue et littérature – version en Nynorsk

Noruego A: lengua y literatura – versión en Nynorsk

Skriv ein analyse av **ein** av tekstane nedanfor. Vis samanhengen mellom kontekst, mottakergruppe, formålet med teksten og språklege og litterære verkemiddel.

Tekst 1

Om å finne sin indre Nasse Nøff

Postet den november 17, 2013 av Lena

For noen dager siden var jeg med på en prisutdeling. Prisutdelingen ble ikke omtalt i landets aviser. Allikevel var det en prisutdeling som gjorde et svært dypt inntrykk. Faktisk så dypt at jeg gråt under hele takketalen til damen som vant.

- Prisen ble delt ut av foreningen «Venn av Nøff». Et navn som gir morsomme assosiasjoner det er lett å le av.
5 Allikevel var det dypt alvorlig. Så alvorlig at jeg så det var flere enn meg som gråt under takketalen.

Om foreningen «Venn av Nøff» står det:

«Vi er en forening som har som formål å inspirere hverandre til å tenke med hjertet. Dette er vårt eneste formål, men det er jo også en stor og livslang oppgave, så vi finner det fornuftig å konsentrere oss om denne ene.»

[...]

- 10 Jeg har jobbet i 26 år flybransjen. En bransje i stor endring. Arbeidsforholdene er tøffe. Så tøffe at jeg tror det til slutt kommer til å gå ordentlig galt. Fordi vi er mennesker, ikke roboter. Mennesker trenger hvile, mat og dobesøk. Helt basale behov vi ikke lenger får dekket, fordi konkurransen er blitt så tøff. Europas arbeidsløse står i kø for å overta jobben våre for knapper og glansbilder. Og med slavekontrakter. Men konkurransen har gitt oss billige billetter. Så billige at det er for godt til å være sant. Nordmenn reiser
15 som aldri før, bestiller paraplydriker og graver hodet godt ned i sanden. Jeg skal ikke gjøre meg større enn at jeg må innrømme at jeg har hodet ganske godt begravet ned i sanden selv. Fordi jeg elsker å reise. Fordi jeg vil oppleve nye steder. Og siden jeg har bransjen så nært på kroppen, kjenner jeg at jeg skammer meg. Skikkelig.

[...]

–Var jeg villig til å endre mine vaner og la det gå på bekostning av livsnyteren i meg?

- 20 –Hvor langt er vi mennesker villige til å gå før vi endrer vår livsførsel? Uten at vi **må**?

Vi vet vi er endringsdyktige. Vi overlever personlige tragedier, dødsfall og skilsmisser. Vi evner å finne nye løsninger når vi må. Men for å redde miljøet eller dele på godene; hvor langt er vi villige til å gå da? Hvor villig er vi til å lukke øynene?

25 Fabrikker i Bangladesh raser sammen og hundrevis dør. De syr klær som selges av billigkjedene våre.
De arbeider uten rettigheter. [...]

–Hvor langt er jeg villig til å gå for å gi andre mennesker anstendige arbeidsvilkår?

–Spiller det noen rolle hva jeg som enkeltmenneske gjør? Hvilken signaleffekt gir det at våre barn vokser opp med foreldre som sier noe viktig, for så handle helt motsatt?

30 300 mennesker drukner utenfor kysten av Lampedusa i Italia. De flykter fra alt og alle de kjenner hjemme.
For en bedre fremtid. Det sier noe. De færreste endrer noe med mindre de må. De risikerer i alle fall ikke liv og helse med mindre de må.

Noen stappmette nordmenn kaller dem lykkejegere. De sier lykkejegerne, gjemt i containere og trailertanker, kommer for å grafse til seg det som er vårt. [...] Vi synes de burde hjelpes i hjemlandet. Så vi slipper å se dem.

35 For en tid tilbake skrev jeg en kronikk i Dagbladet. Jeg skrev om sigøynerne i Spania, i en by der vi har sommerhus. Jeg skrev innlegget fordi jeg merket min egen motstand mot alle tiggerne i Oslos gater.
40 Responsen var overveldende og motbydelig. Jeg måtte slutte å lese i kommentarfeltet. Hetsen var forferdelig; skrevet av mennesker som bor i «verdens beste land», mette og rike og som kjeder seg i hjel.
Jeg skrev om anstendighet og om det å behandle andre som man selv vil bli behandlet. Jeg ble møtt av mennesker på sitt aller verste; uten empati, uten snev av omtanke for andre. Det var skremmende.

[...]

Og det er nå jeg kommer tilbake til damen som vant prisen for noen dager siden. Hun har ikke bare stilt seg disse spørsmålene. Hun har handlet. Uredd og med hjertet. I takketalen, der de fleste av oss gråt, sa hun det motsatte av det jeg vanligvis hører når disse emnene kommer på banen.

45 Hun sa det nytter. At det er nødvendig med oss som stiller spørsmål. At vi må begynne i det små. Begynne med vår neste. Ikke «tåle så inderlig vel, den urett som ikke rammer deg selv». Hun sa foreningen «Venner av Nøff» ga henne håp. Gjorde at hun ville fortsette kampen mot urettferdigheten i verden.

[...]

Damen med den rørende talen, som fikk nesten alle til å gråte, trenger livvakter fordi hun sier at verden er urettferdig og fordi hun avdekker hvorfor.

[...]

Men jeg har bestemt meg for en ting:

50 Jeg vil beholde troen på at det nytter. Selv i det små. Jeg skal fortsette å være «Venn av Nøff». Jeg skal slutte å tenke at det ikke spiller noen rolle hva jeg gjør. Og jeg skal fortsette å strekke meg mot idealene.
Og hver gang Eva Joly, for det var hun som vant prisen, avdekker nok et korrupsjonsforsøk skal jeg sende henne en vennlig styrketanke og noen ord på veien. Noen ord fra Hundremeterskogen:

55 «Tussi spør Ole Brumm. Hvordan har det seg at vi har to armer, to ben, to øyner, to ører og to nyrer. Men så har vi bare ett hjerte? Brumm svarer: Det er fordi vi skal finne det andre hjertet det, Tussi.»

Blogginlegg av Lena Ronge (2013)

– Kva kan du seie om måten bloggaren presenterer synspunkta sine på?

– Kommenter korleis stilistiske verkemiddel vert brukte for å skape holdninga til skribenten i denne bloggen.

Turn over / Tournez la page / Véase al dorso

Tekst 2

Barn uten et forhold til naturen vil ikke kjempe for den når de vokser opp.

Morgendagens voksne

Arne Johan Vetlesen

HOMO POLITICUS

Også i år ble jeg slått av hvor mye bedre egnet kongen er enn statsministeren til å sette ord på vesentlige trekk i samfunnet ved inngangen til et nytt år. «Det viktigste», siterer Kong Harald en tolv år gammel jente, «er jo å sitte sammen med en kopp kakao og prate».

At utsagnet går til kjernen av barns liv i et av verdens materielt sett rikeste land anno 2012, er godt sett. [...]

Mange barn i dagens Norge har alt, bare ikke det viktigste. De har overflod av ting og av dingser å trykke på og se på; og mye av det de ser og trykkingen de foretar handler om å skaffe seg enda flere ting. Det blir aldri nok, og det synes å være et uendelig forråd der ute et sted, slik at det nyeste neste øyeblikk er utdatert og må erstattes. Aldri varig fornøyd. Den barneinnrettede reklamens

makt er uatskillelig fra dens løgnaktighet, dens rov av barnesinnet og dens plyndring av fysiske ressurser.

Kakaoen er mer innenfor rekkevidde enn praten, i alle fall hvis den som menes er en prat uten konkurranse fra ting og dingser. En prat ansikt-til-ansikt med et annet menneske, for eksempel mor eller far, og der det eneste det handler om er hva som foregår i og gjennom praten. Der det er nok i seg selv. Amerikanske sosiologer har undersøkt hvor mye av et vanlig døgn i en tolvårings liv som er viet en-til-en-prat med mor eller far. Tro om igjen hvis du antok svaret er i timer. Det er i minutter, nærmere bestemt 3,5. [...]

I løpet av det som er som et øyeblikk eller to å regne i klodens historie, har vi som samfunn snudd opp ned på forholdet mellom det sosialt allestedsnærværende og det sjeldne. Barns tidsbruk har forandret seg mer dramatisk på to-tre generasjoner enn i løpet av all tidligere historisk tid.

Amerikanske barn og ungdommer bruker flere av døgnets timer til å stirre inn i en eller snarere flere skjermer og trykke på knotter enn de bruker

til å gjøre noe annet, som å sove eller være på skolen. De er innendørs 90 prosent av tiden – livene – sine. Inntil 1970-tallet tilbrakte de – uavhengig av forskjellen by og land – mer enn halvparten av ikke-sove og ikke-skoletiden utendørs.

Når de i dag er utendørs, er det som regel fordi de ikke kan unngå det for å forflytte seg fra et sted til et annet. Ikke rart at 60 prosent av disse unge er overvektige. Avhengigheten av digitale medier brer om seg, likeledes mentale helseproblemer – fra depresjon til konsentrasjonsvansker – som korrelat til de fysiske. Avlogging betyr abstinens.

Det mest eksotiske og sågar skremmende for disse unge – hva er det? Jo, nøyaktig det som inntil nylig var det selvsagte og mest fortrolige: å befinne seg utendørs, i et naturlig så vel som kulturelt miljø der intet prefabrikkert og kjøpsbasert ble bedrevet, der leken måtte finnes opp og årstiden, temperaturen, lys og mørke satte rammene for hvor, når og hvor lenge. Klatre i trærne. Spille løkkekotball. Lage skihopp og snøhuler. Bli kald eller varm, fortsette i mørket, da nattsynet kommer til sin rett og sansene skjerpes. Og så hjem til

kakaoen som smaker ekstra fordi man ble kald og trosset mørket, til de som venter på å høre hva man har gjort der ute.

Jeg sier ikke at alt var bedre før hva barndommen angår. Men mye var helt annerledes, selv om det bare er to eller tre generasjoner som gjør sammenligningen. Når den amerikanske legeforeningen

nå anser det sannsynlig at dagens generasjon barn kan bli den første i nyere historie til å leve kortere enn sine foreldre, blant annet som følge av helseeffektene ved å snu opp ned på styrkeforholdet mellom ute og inne, aner vi at endringene vil ha store politiske konsekvenser.

Som sagt: Den virkeligheten, nemlig den fysiske naturen,

som morgendagens voksne ikke har fått noe erfaringsmessig forhold til som barn, vil de heller ikke kjempe for. Det handler om en akselererende fremmedgjøring overfor og opplevelsesmessig avkobling fra menneskesamfunnets grunnbetingelser.

Arne Johan Vetlesen,
professor i filosofi

Arne Johan Vetlesen, *Klassekampen*, (2013)

- Kommenter korleis holdninga og presentasjonen til forfattaren utfordrar lesarane til å reflektere over dei erfaringane som vert skildra i denne teksten.
- Kommenter korleis språklege verkemiddel vert brukte i denne teksten for å uttrykke holdningane til eg-personen.